

Obsah

Předmluva	3
KAPITOLA PRVNÍ (Pavla Edita Herciková)	
PODNĚTY STAROZÁKONNÍ LITERATURY PRO VÝCHOVU	5
1 Výchova dětí jako součást procesu tradování	6
2 Boží zájem na výchově nové generace v příkázáních výchovy dětí ..	12
2.1 Křesťanský přístup k příkázáním Starého zákona	13
Vztah křesťanů k příkázáním výchovy dětí	15
2.2 Příkázání a výzvy k výchově nové generace ve Starém zákoně	16
2.2.1 <i>Pověření patriarchů</i>	17
Pověření Abraháma (Gn 18,18-19)	17
Pověření Mojžíše (Ex 10,2 a 24,12)	19
Pověření Jozua (Joz 4,1-3.6-7)	21
2.2.2 <i>Pověření rodičů</i>	24
Příkaz dát synům poznání (Dt 4,9-10)	24
Verše Dt 6,6-7 z vyznání Šema Israel	25
Příkazy vyučování dětí o svátcích	27
Pobídky výchovy dětí v mudroslovné literatuře	27
2.2.3 <i>Svědectví SZ o praktickém vědomí povinnosti výchovy</i>	28
3 Edukační cíle vyplývající z biblické antropologie	29
3.1 Vztah k Bohu a k bližním jako základní edukační cíl ve SZ i v NZ	32
3.2 Dílčí cíle výchovy, podřízené cíli základnímu	34
3.2.1 <i>Cíl v oblasti poznání Hospodina, jeho díla a jeho řádů</i>	35
3.2.2 <i>Zákon ze Sinaje z hlediska výchovných cílů lidského dozrání</i>	36
3.2.3 <i>Cíl v oblasti získání osobní zkušenosti s Hospodinem</i>	39
4 Motivace dětí jakožto adresátů výchovy	40

4.1 Život ve vztazích s Bohem a s lidmi jako primární motivace	41
4.2 Motivace na základě důsledků vyplývajících z chování a postojů	42
4.3 Vnější pomocná a krátkodobá stimulace při výchově dítěte	46
5 Metody a vzory výchovy v textech Starého zákona	47
5.1 Bůh jako vzor vychovatele, vzájemné vztahy vychovatel – děti	48
5.1.1 <i>Boží vztah k dítěti</i>	49
Mystérium vzniku života v mateřském lůně: Kaz 11,5	50
Dar života, který může být člověku Bohem vrácen: 2Mak 7,22-23 ...	51
Stvoření pokračuje Božím dohledem: Jb 10,8-12	52
Stvoření člověka je důvodem Boží znalosti a prozřetelnosti	53
Žl 139,13-16	53
Povolání od matčina lůna a vybavení ke službě: Jer 1,4-10	54
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	56
5.1.2 <i>Vzor Hospodinovy výchovy</i>	56
Hospodinova výchova na poušti: Dt 8,1-11	56
Neopětovaná Boží otcovská láska a starostlivost: Oz 11,1-11	59
Boží ukázněvání jako projev jeho lásky: Př 3,11-12	61
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	62
5.1.3 <i>Vztah mezi rodiči a dětmi zaměřený společně k Bohu</i>	62
Vztah k rodičům: Ex 20,12 // Dt 5,16	63
První výklad přikázání úcty k rodičům: Sirachovec 3	65
Tóbitova řeč k synu: Tob 4,3-5 (-21)	67
Příslib obnovených vztahů v rodině: Mal 3,23-24	68
Pozitivní příklad rodičů: Př 4,1-6	70
Negativní příklad rodičů: Jer 7,18	71
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	72
5.2 Výchova k porozumění Božím zákonům	72
5.2.1 <i>Zákon jako praktická moudrost pro život</i>	73
Dar Zákona pro všechny generace: Dt 4,5-8	73
Metoda „vštěpování“ Hospodinových slov potomkům	74
Povzbuzení dětí k učenlivosti od svých rodičů v knize Přísloví	75
Rady k vyhledávání moudrých a rozvažování: Sir 6,33-37	76
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	77
5.2.2 <i>Vyučení se pro vykonávání povolání k obživě rodiny</i>	77
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace</i>	79
5.3 Dialog s dítětem na základě znamení	79
5.3.1 <i>Dialog povzbuzený jednáním</i>	79
Poučující znamení spojená s vých. z Egypta: Ex 12,26-27; 13,8,14 ..	80
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	81
5.3.2 <i>Podnětná místa pro dialog</i>	82
Místo překročení Jordánu při příchodu lidu do země: Joz 4,20-24	82
Šalomounova modlitba při posvěcení Chrámu: 1Kr 8,28-39	83

<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	85
5.3.3 <i>Zájem vzbuzující předměty a další podněty</i>	85
Trásně na oděvu (cicit): Nu 15,37-41	85
Tefilin: Dt 6,6-9 // Mezuzá: 11,18-20	86
„Katechetické krédo“: Dt 6,20-25	87
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	88
5.4 <i>Místo dětí při liturgii</i>	88
5.4.1 <i>Účast dětí při slavení svátků a při obětech v rodinném kruhu</i>	89
Výroční pouť s dětmi: 1Sam 1,3-4	89
Nařízení o sobotě sjednocující rodinu: Ex 20,10	90
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	90
5.4.2 <i>Účast dětí na veřejných shromážděních a při čtení Božího slova</i> ..	91
Veřejné předčítání Tóry o sabatickém roku: Dt 31,10-13	91
Veřejné čtení knihy Zákona za krále Jóšijáše: 2Kr 23,2	92
Kající veřejné shromáždění: Jl 2,15-16	92
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	93
5.4.3 <i>Děti při modlitbě</i>	93
Chvála z úst nejmenších: Žl 8,3	93
Inspirace vylitím Božího Ducha: Jl 3,1	94
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	95
5.5 <i>Narativní výchova ve Starém zákoně a metody vyprávění</i>	95
5.5.1 <i>Svědectví otců pro nové generace</i>	95
Svědectví o přijetí dějinných zkušeností od otců: Žl 44,2	96
Ochota svědčit další generaci: Žl 78,3-8	96
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	97
5.5.2 <i>Podněcování vyprávění dětmi</i>	97
Povzbuzení dětí k žádání o vyprávění příběhů: Dt 32,7	97
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedeného textu</i>	98
5.5.3 <i>Vyprávění v pesachové Hagadě</i>	98
5.6 <i>Výchova k ukázněnosti života</i>	99
5.6.1 <i>Výchova předcházením pokušení a poučením se z důsl. jednání</i> ... 100	
Poukázání na důsledky jednání a výchovy v knize Přísloví	100
Směřování výchovy u chlapců a dívek: Sir 7,23-25	102
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	102
5.6.2 <i>Použití odměn a trestů jako motivačních vých. prostředků</i>	103
Pobídky výchovy dětí ke kázni v knize Přísloví	103
<i>Shrnutí důvodů přísného ukázněvání dětí: Sir 30,1-13</i>	104
Odpuštění a slitování: Žl 103,12-13	105
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	106
5.6.3 <i>Vnitřní ochrana před jedinci ohrožujícími mravní hodnoty</i>	106
Provinění proti rodičům: Dt 27,16; Ex 21,15.17	106
<i>Shrnutí teologicko-pedagogické aplikace uvedených textů</i>	107
6 <i>Pedagogická výzva starozákonních textů ke křesťanům</i>	108

KAPITOLA DRUHÁ (Stanislav Pacner)

DŮVĚRA A NADĚJE V HOSPODINA JAKO POSTOJ VŮČI STRACHU 109

1 Uvedení do tématu	109
2 Důvěra a naděje v Bibli	112
2.1 Starozákonní terminologie a témata	113
2.2 Důvěra a naděje a otázka budoucnosti	116
2.3 Zamyšlení se nad „historií“ důvěry a naděje ve Starém zákoně	118
3 Vybrané texty	121
3.1 Kniha Přísloví	122
3.1.1 <i>důvěra (naděje) manžela ve svou ženu</i>	123
3.1.2 <i>důvěra (naděje) v člověka proradného</i>	124
3.1.3 <i>důvěra (naděje) v sílu</i>	124
3.1.4 <i>důvěra (naděje) v bohatství</i>	125
3.1.5 <i>důvěra (naděje) ve šťastný život</i>	125
3.1.6 <i>naděje blázna domnívajícího se, že je moudrý</i>	126
3.1.7 <i>naděje spravedlivého člověka a svévolníka</i>	127
3.1.8 <i>důvěra a naděje v Hospodina</i>	127
3.1.9 <i>Teologické poselství</i>	132
3.1.10 <i>Poselství pro život</i>	132
3.2 Kniha proroka Jeremiáše	133
3.2.1 <i>Celkový pohled Jer 17,5-13</i>	134
3.2.2 <i>Výklad textu</i>	135
3.2.3 <i>Teologické poselství</i>	161
3.2.4 <i>Odměna za důvěru v Hospodina podle knihy Jeremiáš</i>	161
3.2.4.1 <i>Je záchrana možná?</i>	162
3.2.4.2 <i>Důvěřovat v „beznadějně“ situaci</i>	166
3.2.5 <i>Poselství pro život</i>	170
Závěr	172

KAPITOLA TŘETÍ (Adam Mackerle)

VÝCHOVA K SOCIÁLNÍ CITLIVOSTI PODLE KNIHY ÁMOS 174

1 Povaha knihy Ámos	174
2 Společnost Ámosovy doby	176

3	Povaha zločinů v sociální oblasti	180
3.1	Obecná kritika (Am 3,9-10; 5,7.14-15.24; 6,12)	180
3.2	Detailní kritika – obchodní činnost (Am 8,4-6)	186
3.3	Detailní kritika – soudní dvory (Am 5,10-12)	191
3.4	Detailní kritika – diskvalifikace slabších (Am 2,6-8)	194
3.5	Detailní kritika – útisk kvůli hostinám (Am 4,1)	200
3.6	K obětem sociálních zločinů	202
3.7	Sociální kritika v knize Ámos – shrnutí	205
4	Sociální tematika v kontrastu s kultem	206
4.1	Hledání Hospodina (Am 5,1-17)	207
4.2	Novoluní a sobota (Am 8,4-6)	212
4.3	Provinění před Boží tváří (Am 2,6-12)	214
4.4	Den Hospodinův a přehnaná kultovní praxe (Am 5,18-27)	216
5	Jednání Izraelitů v kontrastu s rozumem a životním realismem	218
5.1	Nedorozumění mezi Bohem a Izraelem (Am 4,4-12)	218
5.2	Otázka vyvolení Izraele (Am 3,1-2; 9,7)	222
5.3	Iracionalita a přílišná sebejistota Izraelitů (Am 6,1-6.12-13; 3,9)	223
6	Trest jako přirozený důsledek lidského jednání	231
6.1	Reakce na zločiny Izraele ve formě válečné zkázy	231
6.2	Reakce na zločiny Izraele ve formě přírodních katastrof	233
7	Závěr – kniha Ámos jako formační text	238
Zkratky		243
1	Zkratky biblických knih	243
2	Zkratky patristických pramenů	243
3	Další zkratky	244
Literatura		250
1	Prameny	250
	MT a LXX	250
	Hebrejské nebiblické texty	250
	Biblické překlady	250

Patristické prameny	251
Církevní a papežské dokumenty	251
2 Hebrejské a řecké slovníky a gramatiky	251
3 Knihy a články	252
4 Internetové dokumenty.....	264
Resumé.....	265
Obsah	267